

посилення їх соціального захисту в забезпечення нормальних умов життєдіяльності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Богданов С. Соціальний захист інвалідів. Український та польський досвід. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 93 с.
2. Мельник В. П. Державний соціальний захист осіб з інвалідністю: науково-теоретичний контекст. Соціальне право. 2017. № 1. С. 152-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sopr_2017_1_19
3. Малюга Л.Ю. Соціальний захист в Україні інвалідів та постраждалих внаслідок катастрофи на ЧАЕС. Навчальний посібник. К.: «Алерта», 2016. 326 с.
4. Мельник В.П. Соціальний захист осіб з інвалідністю: теоретико-правові проблеми: монографія. Навч.-наук. ін-т права ім. І. Малиновського, Нац.ун-т «Остроз. акад.». Київ : Людмила [вид.], 2018. 419 с.
5. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Закон України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
6. Малюга Л.Ю. Юридична природа поняття «соціальний захист дітей-інвалідів». Юридичний вісник. 2014. № 1. С. 49-54.
7. Організація Об'єднаних Націй, Конвенція про права осіб з інвалідністю, стаття 4, пункт 1. URL: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/optional-protocol-to-the-convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

Колодій Є.М.

студентка,

Науковий керівник: Омарова А.А.

кандидат юридичних наук, асистент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ВІД МАГДЕБУРЗЬКОГО ПРАВА ДО СУЧАСНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Проблема децентралізації влади в Україні завжди займала важливе місце, починаючи з моменту проголошення незалежності. Але особливо ця проблема актуалізувалась у 2014 році у зв'язку з реформою місцевого

самоврядування. Питання децентралізації влади – передача повноважень та ресурсів на більш низькі рівні публічного управління, поставало перед населенням набагато раніше, ще за часів Галицько-Волинської держави, коли на українських територіях з'явилося Магдебурзьке право.

Магдебурзьке право надавало права міському населенню, зокрема купцям і ремісникам, регламентувало роботу органів місцевого самоврядування, порядок їх обрання, впливало на торгівлю, спадкове право, а також визначало міру покарання за окремі види злочинів. Хартія на самоврядування міста Магдебург стала зразком для інших міст. Першими українськими містами, які одержали Магдебурзьке право, були: Сянок (1339), Львів (1356), Кам'янець-Подільський (1374) та Луцьк (1432). Вони виводилися з-під компетентності державних чиновників і переходили до в'їта, тобто голови міської влади. Спочатку широкими повноваженнями користувався призначений державною владою в'їт, але згодом самі міста викупляли ці повноваження. В'їт був всевладною структурою, а магістрат, який складався з лави та радців був лише допоміжною, тому посада голови міської влади була спокусливою для шляхти. М. Довнар-Запольський вважав, що Магдебурзьке право впливало на більш швидке економічне зростання міст, та сприяло їх розвитку [6, с. 467]. Протягом XV століття таким правом користувалось близько 150 міст та містечок. Але все ж в Україні Магдебурзьке право не було таким поширеним явищем, як в європейських країнах. Самоврядування в містах, що започатковано й діяло на засадах Магдебурзького права, утвердилося як суспільно-політична традиція, що існує багато років.

Продовжилась ця традиція лише у 1990 році, прийняттям закону «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування», відповідно до якого «Ради народних депутатів у межах своєї компетенції самостійно вирішують питання місцевого значення виходячи з інтересів громадян, які проживають на їх території» (стаття 18) [4]. Після отримання Україною незалежності у 1991 році держава і надалі вживала деякі кроки для розвитку місцевого самоврядування та надання великих повноважень регіонам. Таким чином, Україна у 1997 році ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування, а через декілька років були прийняті нормативно-правові акти, які надавали повноваження окремим регіонам країни. Такими актами стали Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Конституція Автономної Республіки Крим, а також Закон

України «Про місцеве самоврядування в Україні». Але всі заходи, які стосуються зміни системи публічної влади в державі в цілому завжди стосувались перерозподілу повноважень на національному рівні: Президент – Парламент – Уряд або передачі повноважень від органів місцевого самоврядування на рівень районних державних адміністрацій. Це обґрунтовувалось нездатністю органів місцевого самоврядування ефективно виконувати надані їм повноваження [1, с. 5]. Наступним кроком було прийняття 1 квітня 2014 року «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», метою якої є визначення механізмів, напрямів та строків вибрання ефективного міського самоврядування для створення кращого життєвого середовища для громадян, надання якісних послуг тощо [5]. «Децентралізація є складним комплексним процесом, що має на меті формування нової якості державної влади, створення нових інститутів влади, більш повне залучення громадян до управління територіями свого проживання, розвиток приватної ініціативи та, як наслідок, удосконалення життєвого простору громадян» [7].

Сучасна українська децентралізація та українські міста, яким було надане Магдебурзьке право мають декілька спільних рис. По-перше, завдяки Магдебурзькому праву місцева влада знаходиться максимально близько до об'єктів управління. Через магістрати, тобто місцеві органи управління, городяни мали право приймати рішення, які не залежали від державної влади. На чолі магістрату стояв вїйт з бурмистрами, райцями і лавниками, які обиралися з повноправних городян. Вони могли розпоряджатися канцелярією на чолі з писарем, а для виконання своїх наказів магістрат мав «міських слуг», які обіймали різні посади, зокрема і посаду ката [4, с. 258]. На сучасному ж етапі вже з'явилася когорта управлінців на місцевому рівні, обраних громадою, які знаходяться у місцях, якими управляють і розуміють, що потрібно діяти, шукати ресурси, не очікувати, поки вони прийдуть «згори».

По-друге, фінансові рахунки органів місцевого самоврядування у містах з Магдебурзьким правом, як й при децентралізації публічної влади поповнювалась завдяки збору податків на користь певної адміністративно-територіальної одиниці. Українським містам, наділених Магдебурзьким правом надавалось право на пільгову торгівлю. Прибуток від ярмарок, які проводились щорічно та торгів, які були щотижня, надходив до місцевої казни. А економічну базу регіонального самоврядування з 1990 року, відповідно до статті 5 Закону України

«Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне законодавство» становлять: місцеве господарство, комунальна власність, яка служить джерелом доходів регіонального самоврядування і задоволення соціально-економічних потреб населення відповідної території та фінансові ресурси, що складаються з бюджетних і позабюджетних коштів, валютних фондів [4].

Отже, з виникнення Магдебурзького права на українських землях постало питання децентралізації влади та започаткувалась суспільно-політична традиція самостійності місцевого самоврядування. Згодом ця традиція продовжилась у 1990 році, а з моменту проголошення незалежності проблема децентралізації влади зайняла важливе місце у внутрішній політиці держави, що стало причиною реформ 2014 року. Україна вже має досвід реформування місцевого самоврядування і навіть сучасне проведення децентралізації 2014 року, задля більшої успішності, потребує врахування власного досвіду України.

Список використаних джерел:

1. Ткачук Анатолій. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) (укр.). – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. – С. 80.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
3. Ровинська К.І. Магдебурзьке право як підґрунтя формування місцевого самоврядування на території України / К.І. Ровинська // Теорія та практика державного управління. – 2013. – № 2. – С. 257–263.
4. Закон України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
6. Владимирский-Буданов М. Немецкое право в Польше и Литве / М. Владимирский-Буданов // Журнал Министерства Народного Просвещения. – 1868. – Ч. СXXXIX. – С. 467.
7. Магновський І.Й. Децентралізація державної влади – запорука демократичного розвитку України: конституційно-правовий аспект «[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://npnuola.onua.edu.ua/index.php/1234/article/view/469/469>